

CAP

VERNELL

Nº 122-123

CAPDEPERA - CALA RAJADA

MARÇ-ABRIL 1991

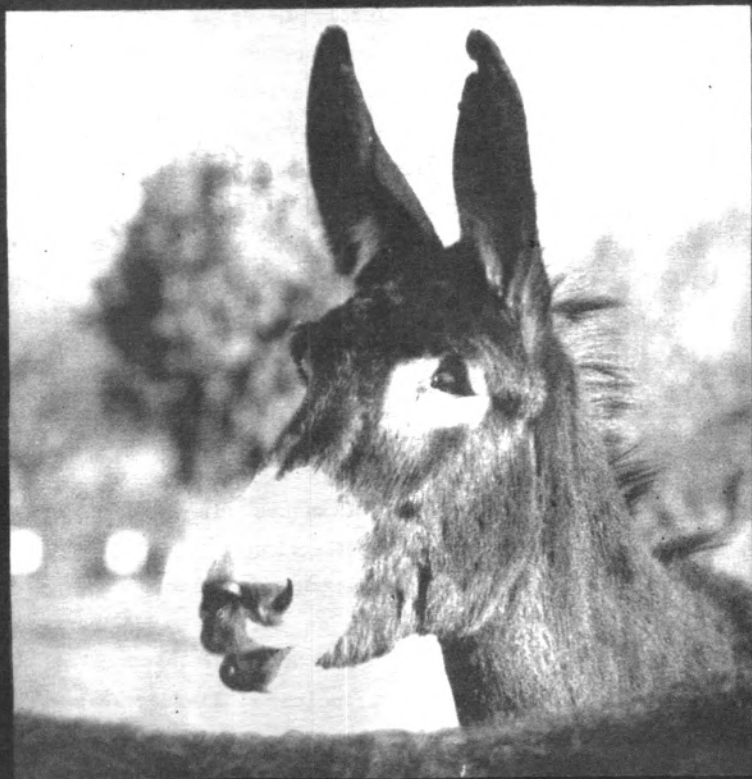

CARRERA

GRAN

al cos de
CAPDEPERA

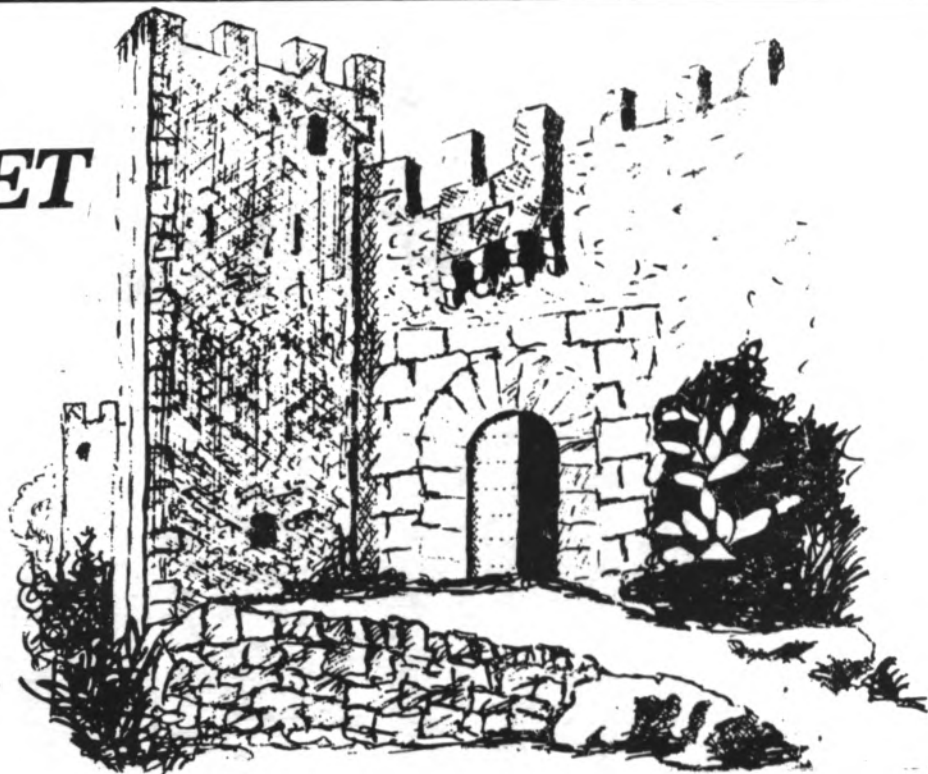
D'ÀSSES

2
6
5
1
9
9
1

QUI GUANYARÀ ?

PORTALET

VOTAR, AQUEIXA COSA...

Quan s'acosten les eleccions, totes les eleccions, des de "Cap Vermell" solem fer una convidada a la reflexió, des d'una neutralitat que presumim d'haver sabut mantenir al llarg de la nostra trajectòria. I aquesta convidada a la reflexió la reiteram ara, a la vista de les eleccions municipals i autonòmiques del mes que ve, quan el ventall de l'oferta sembla més ample i variat que mai però, també, quan els programes s'assemblen més els uns als altres fins, en molts d'aspectes, fer-se pràcticament indistingibles.

No ens atrevirem a dir que les intencions de protegir el nostre entorn i el medi natural per part d'algunes formacions, o les ofertes d'habitatges socials, o d'espais verds, o de residències per a la tercera edat i centres per a joves, o les promeses d'infraestructura de tota mena o, en definitiva, els desitjos gairebé utòpics de fer el màxim de coses amb el mínim de despeses, siguin ganes d'embullar la troca. Volem pressuposar als candidats i als partits que representen la millor voluntat del món i una total sinceritat en els programes que sotmeten a la nostra consideració, però, senyors... siguem sincers, o tenen una vareta màgica o s'han passat pel cap d'escurar-nos les butxaques fins que no ens quedi cap cèntim.

Se'ns comentava, recentment, que de cara a les eleccions, els partits organitzen autèntiques estratègies i campanyes d'imatge per mirar d'engrescar els electors, parlant més del que la gent vol sentir que no de les possibilitats reals de dur-ho a bon port. I se'ns comentava, també, que si a les campanyes electorals es parlàs amb tota sinceritat no aniria a votar ni una rata. Entre la bona fe manifestada al principi i l'escepticisme d'aquestes últimes consideracions, possiblement hi ha un terme mitjà, o potser no.

Sigui com sigui, cal tenir cura a l'hora de depositar una papereta a l'urna i, a part de simpaties personals, de xàtxares engrescadores, de programes atractius, hauríem de considerar l'autèntica capacitat dels futurs regidors per gestionar els destins del nostre municipi durant quatre anys. Recaptar i gastar entre quatre i cinc-cents milions de pessetes cada any és quelcom que exigeix molt més que bona voluntat.

Votar, aqueixa cosa... Sí, aqueixa cosa tan important. No és aquesta una qüestió per considerar frívolament, ans al contrari, és aquesta una qüestió per esser presa amb el major seny de què siguem capaços. Si, finalment, votam estrictament segons el que ens dicti la consciència tendrem, si no el millor que seria desitjable per al nostre Ajuntament, sí al manco allò que el nostre poble es mereix.

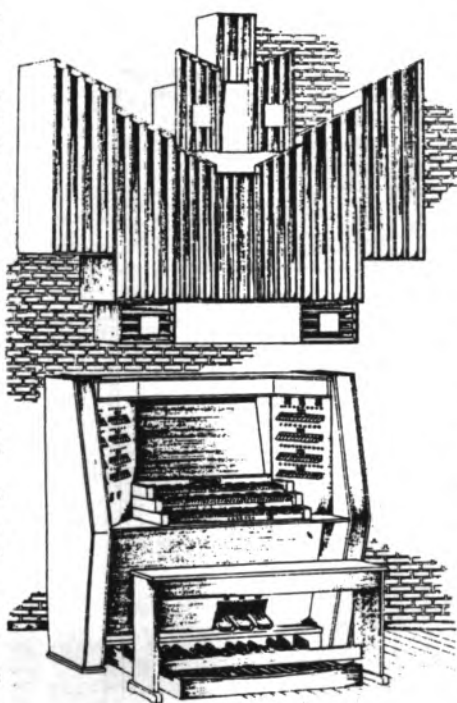

TOT AIXÒ ES MÚSICA

Facem un repàs a les activitats que, a nivell musical, s'han produït des del nostre darrer número, i vegem també el què hi ha en perspectiva:

- dia 10 de març, la Banda de Música actuà en el Parc de la Mar de Ciutat.
- del 16 al 19 de març la Banda de Música va complir la seva cinquena participació a les Falles de València.
- dia 22 de març la Coral S'Alzinar oferí, a Cala Rajada, el tradicional concert de Setmana Santa, amb participació d'un quintet de metall de la Banda de Música.
- dia 24 de març actuà a Cura la pianista de Capdepera, Maria Antònia Gomis.
- dia 31 de març la Coral S'Alzinar repetí el concert abans esmentat, a Capdepera.
- dia 31 de març torna cantar a Cala Rajada la Coral S'Alzinar, dins el programa "Un hivern a Mallorca".
- dia 7 d'abril oferí un recital a Cala Rajada el pianista Joan Moll.
- dia 13 d'abril actuà a Santa Margalida la Banda de Música, juntament amb la banda d'aquell poble.
- el mateix dia 13 oferí un concert a Cala Rajada la Coral Studium.

Vos anticipam el que sabem del II Certamen Nacional de

Bandes de Música que, sota l'organització del C.C. Banda de Música de Capdepera, tindrà lloc el proper dia 19 de maig:

Ja estan inscrites les sis bandes que, segons el què preveu el reglament, hi poden prendre part cada any. Són:

Banda de Música de Son Servera.

Banda de Música de Son Cladera.

Banda de Música de S'Almudaina.

Banda de Música de Felanitx.

Banda de Música de Santa Margalida.

Banda de Música Santa Maria de Puig (València).

Pareix esser que s'han hagut de rebutjar peticions de participació degut a haver estat presentades fora de termini.

L'obra obligada, enguany, serà el pasdoble "Miquel Caldentey", del que n'és autor Enric Pastor, director de la banda local.

La dotació econòmica del certament ha augmentat, per a aquesta segona edició, i els premis seran de 500.000, 250.000 i 100.000 pessetes, per a les tres bandes guanyadores. Les altres rebran una ajuda de 40.000 pessetes per la seva participació i el diploma corresponent. A més, enguany s'institueix un premi a la millor direcció.

Esperam que tot surti bé i que el temps, factor tan important, ajudi.

segueix...

TOT AIXÒ SÓN OBRES

Els dies 3 i 4 d'abril asfaltaren la carretera que enllaça la de les Coves i la de Canyamel i pel que hem pogut comprovar, ho feren amb clots incorporats. Finalment han acabat asfaltant el tros de carretera de Sa Font de Sa Cala que han aixamplat, no sense que abans s'hi produís algun accident degut a la grava i terra que hi havien deixat, com el de dia 8 d'abril, molt aparatós, voltes de campana incloses, afortunadament sense desgràcies personals.

El que continua sense asfaltar, quan escrivim aquestes línies, és l'Avinguda Mediterrània, des de la benzinera fins a Son Moll. Han estat les obres de la Seu.

De Sa Pedruscada a n'Aguait també hi ha hagut embolic tot l'hivern, i n'hi ha encara ara. Hi ha coses males d'aclarir.

La temporada turística sembla ens troba amb els calçons baixos. Les obres d'embelliment del carrer Gabriel Roca i de la Plaça dels Pins no estan acabades ni a prop fer-s'hi.

Parlem-ne. El carrer Gabriel Roca pot quedar bé, és més, estam convençuts que quedarà bé, si s'acaba algun dia, però no sabem com és que el formigó del primer trespol havia d'arribar fins a la soca dels pins, sobretot si en el trespol de damunt es deixa un espai buit per sembrar-hi alguna cosa. A la Plaça dels Pins hi ha distints detalls, del què s'ha fet fins ara, que ens pareixen més que discutibles, a part del mur, al qual no ens referirem per ara. Però, ¿deuen estar segurs, els qui duen el tema, que voltant els pins s'hi havia de posar marès? ¿no està ja prou demostrat que el marès és un mal material per posar en terra? L'alineació de les lloses de la part de davant de la plaça és un poema. L'acabat on no hi cap una llosa sencera, tampoc ens agrada, a base de ciment, tot per no fer una mica més de feina. De la part de darrera de la plaça, que ara s'està fent, ja vos ne parlarem.

TOT AIXÒ SÓN ALTRES COSES

- dia 3 d'abril, enmig d'una gran manifestació de dol, fou enterrat el mestre Vicenç Nadal, mort el dia abans. Deixa una plèiade d'ex-alumnes i una tasca educativa de molts d'anys que ha marcat unes quantes generacions de calarrajaders.

- dia 7 d'abril va fer un dia excepcionalment bo, enmig d'aquesta primavera una mica revoltosa d'enguany. I com que va fer tan bon temps i a més era el Dia de l'Àngel, la gent es va tirar a les platges, sobretot a l'Agulla, això sí, sense desbaratar res, com que turistes gairebé no n'hi havia...

- ens comencen a bombardejar amb propaganda electoral. A la fi els polítics tornen recordar els seus electors. Bé, de fet en Borrell no ens oblida mai, es trobi on es trobi. Ni l'Ajuntament, a l'hora de cobrar-nos els impostos, tampoc. Promeses, hores d'ara, no en manquen, i a la fi tots ecologistes.

- el vestre del 12 al 13 d'abril, a Capdepera es dugueren a terme cinc robatoris en cadena a tants d'altres establiments públics. És a dir, que ho dugueren arreu. Tot és qüestió d'estar organitzats.

- l'Escola d'Adults treu un nou número de la seva revista informativa, molt complet i força ben presentat.

- el Grup d'Acció Social ens fa arribar les propostes que presenta als grups polítics locals de cara a les properes eleccions. No té desperdici. El què falta ara és que els partits en prenguin bona nota.

DURANT EL MES DE FEBRER...

Han nascut :

Carme Cruz Marsh,
de Josep i Avril-Marie.
Margalida Alzina Brunet,
de Pere i Joana.
Joan Josep Reynés De Arce,
de Joan i Mª Lluïsa.
Aitor Luque Ferrer,
de Antoni Manuel i Africa.
Andreu Josep Ruiz Quiles,
de Joan i Agustina.
Nicolau Piris Flaquer,
de Rafel i Margalida.
Maria Martí Orpi,
de Bernat i Maria.
Angel Josep Huesca Gutiérrez,
de Josep Angel i Magdalena.

Han mort :

Pere Aso Escartín (93)
Pere Tous Alzina (26)
Bartomeu Melis Sancho (80)
Maria Muntaner Massanet (79)
Joana Melis Sirer (85)

S'han casat :

Miquel Angel González Medina
amb Antònia Nicolau Juan.
Alexandre Benjamí Jesse Henares,
amb Llúcia Margalida Evans.
Josep Antoni Rodrigo Pérez,
amb Catalina Moyá Páez.
Joan Serra Fito,
amb Heike Schröder.

punyides

V oluntat de fer les coses bé.
I nterés extraordinari en dur a terme el seu treball.
C onstància en l'esperança.
E nsenyament profund de la vida.
N oblesa de cor.
T eories de la vida aplicades positivament.
E ntusiasme fervent per la vida, en amor cap als altres.

N o el podem oblidar mai.
A mic dels seus amics.
D isciplina i rectitud en el seu comportament.
A mic dels qui no foren tan amics.
L leialtat vers els qui l'envoltaven i vers ell mateix.

Don Vicenç, vostè segueix aquí amb nosaltres.

E R I S S O

DURANT EL MES DE MARÇ...

Han nascut :

Cristina Vidal Vicario,
de Jesús i Joana.
Manuel Moreno Grimm,
de Pere Lluís i Sabine-Hedwig.
Maria Moreno Soto,
de Manuel i Aina Magdalena.
Isabel Serrano Reynés,
de Ferran i Margalida.

Han mort :

Pere Vaquer Fiol (70)
Antoni Mestre Moll (93)

S'han casat :

Jesús Rafel Uceda González,
amb Margalida Vallcaneras Alomar.
Miquel Garau Fullana,
amb Francisca Estarellas Melis.
Josep Mª Subias Sureda,
amb Rosa M^a De Molina Nicolau.
Joan Carles Molina Martín,
amb Mª Esperança Izquierdo De la Rosa.
Ramon Bru Maier
amb M^a del Carme Cursach Llinás.

Cartes a Cap Vermell

Amics lectors de "Cap Vermell":

Com recordareu, fa un parell d'anys en aquesta revista ja es va parlar d'una palmera capritxosa que tenim a l'autovia de Capdepera a Cala Rajada, davant el camp de futbol. Doncs ara jo en vull tornar parlar, i crec que n'hauem de parlar mentre sigui necessari.

Es deia en aquell article a què em referia que, degut a que es tracta d'un fenomen, la palmera esmentada va romandre un grapat d'anys mig morta fins que després va pertir tota afuada, amb dos ulls en lloc d'un.

Aquests dos ulls, com es pot veure a la foto, cada any creixen devers un pam. Començaria a ser ben necessari que prevenguessin una esqueixada de

la palmera en qüestió. "Cap Vermell" ja es va oferir per cercar una solució, però a la revista sabem que no s'hi ha rebut cap proposta ni cap demanda. Cada any vénen uns tècnics i arreglen els arbres del poble bastant bé, cobrant lo seu com és natural, però no sabem lo que aquests senyors pensen fer amb aquest exemplar que tenim i que voldríem tenir moltíssims d'anys, perquè de cada any serà més guapo però de cada any, també, tindrà més perill d'espenyar-se.

Se podrà dir que la soca té uns fibres que resisteixen vents molts forts. Ja ho sabem. Se podrà dir que no hi ha por de que s'esqueixi. Però nosaltres tenim por de veure-la malbé, a la palmera. I tenim por perquè coneixem altres palmeres. No és que a Mallorca n'hi hagi tantes, però anant per la Península, visitant parcs i jardins on sí n'hi ha moltes, hem tengut ocasió de demanar el per què una palmera determinada té un càrcol a cada soca i s'ajunten amb un cable o varilla amb un tensor. I la contesta ha estat que l'artilugi és per evitar el perill de que la palmera es rompi, ja que amb els anells i el tensor la força es reparteix.

Si algú que en sigui responsable es decideix de fer qualche cosa per aquesta palmera, que demani coses a Manolo Ruiz, que fa feina a Ca'n Salamanca, i ell li dirà com s'hauria de fer l'artilugi perquè sigui efectiu i no desentoni massa. O, fins i tot, en Manolo el vos farà i posarà, si li encarregau.

UN LECTOR DE "CAP VERMELL" A
QUI LI AGRADA LA NATURA

Cards del meu ermàs

J.M.B.

Des que "Cap Vermell" va començar la seva publicació a Capdepera, Joan Nebot, *Joan Rai*, ha estat més que un cofundador: ha estat un col·laborador permanent i una peça fonamental perquè la revista pugui presentar la densa trajectòria dels deu anys de la seva existència. És un període prou extens perquè s'hi puguin constatar les inquietuds culturals i de la societat que es manifesten a la comarca. A molts llocs de Mallorca revistes com aquesta tenen l'oportunitat de fer conèixer els valors

personals i col·lectius dels pobles.

Joan Nebot ha publicat ara un llibre *Cards del meu ermàs*, i, una vegada més, no defuig el compromís amb la realitat que li ha tocat viure expressada en els articles que han aparegut a les pàgines de "Cap Vermell" i dels quals el llibret suara editat en publica els més significatius. En una prosa sana i directa, *Joan Rai* es planteja la pròpia actitud davant la tecnologia alienant, les nostres arrels culturals, la renúncia a la nostra identitat com a poble el progrés mal entès, la destrucció del paisatge...

Com s'assenyala en la presentació, l'autor va néixer el 1928. Per compromisos polítics, els seus pares foren empresonats i

s'exiliaren fins el 1962, fets que d'alguna manera es reflecteixen en la seva obra, tant en el camp de l'expressió artística (pintura i dibuix) com en el de la creació literària (teatre, narrativa, assaigs sobre la realitat quotidiana...). En definitiva, com diu Jaume Fuster al pròleg, el lector que es capbussi en les pàgines de *Cards del meu ermàs* rebrà la impagable recompensa de sentir-se transportat al món íntim de l'escriptor de Capdepera.

El Mirall 42, febrer 1991.

enxif i truc

Diríem mentides si no confessàssim que ens va sorprendre una mica que un bon grapat de persones, tant a Capdepera com a Cala Rajada, volguessin enguany ressuscitar la tradició dels carapunats a les processons de Setmana Santa. Sense fer-ne cap valoració, hem volgut que fossin alguns dels responsables de les confraries de L'Esperança i del Sant Crist dels Pescadors els qui jutjassin el resultat de la seva obra, tot barrejat amb opinions de terceres persones que poden ajudar a enriquir la visió que tenim de les nostres pròpies manifestacions religioses.

MARTÍ ADROVER "TINO"

Provisionalment, jo sóc el president de la Confraria del Sant Crist dels Pescadors, però això és una cosa circumstantial. Jo el que vull és ajudar, como sempre he intentat fer, en tot el que sigui revitalitzar els aspectes culturals del nostre poble, i si ara sortís una confraria nova, igualment els ajudaria a tallar els patrons dels vestits, sense gelosies ni malentesos.

Pel que fa a les processons no varem trobar cap dificultat ni una; per part de l'Església tot va ésser poc i si hi havia alguna reticència, després, a la vista dels resultats, estam més encoratjats que mai a seguir endavant ja que ha quedat ben demostrada la seriositat de les nostres intencions. Jo, des d'aquí, vull fer una cridada a tota la gent que vulgui formar part de la nostra confraria.

La única cosa que vaig trobar negativa va ésser que les estovalles tant de l'altar major com de la Casa Santa, no me paregueren adequades. Segurament estaven posades amb la millor voluntat, però crec que la nostra església ha de comptar amb adreços propis i de qualitat. I si això suposa una despesa massa gran, entre tots hem de col·laborar per aconseguir-ho.

JUANITA TERRASSA LLINÀS

Al principi me va impressionar quanme varen dir que enguany volien tornar fer processons amb carapunats. Jo pensava que això ja ho teníem superat. Després, amb més calma, vaig considerar que tothom té dret a manifestar i viure la seva fe de la manera que més l'ajudi. Personalment, les processons per mi no tenen massa sentit, però he de dir que el què he vist enguany m'ha paregut fet amb dignitat.

MARGALIDA MOREY VAQUER

Jo sempre he estat partidària de conservar les tradicions, totes les tradicions, així que pel que fa a les processons no hi tenc res que dir i, fins i tot, pens que enguany han tengut un caire molt seriós. Però, pens que les processons haurien d'ésser la culminació de cara a l'exterior d'un procés interior llargament madurat. La Setmana Santa, si es queda en les processons, seria una cosa purament folklòrica, en canvi si les processons s'insereixen dins tota una dinàmica que pretén anar més enllà poden tenir un sentit.

segueix...

JOAN SERVERA TERRASSA

BÀRBARA FLAQUER LLITERES

MIQUEL GARAU AGUILÓ

Sempre hi ha hagut processons més curtes o més llargues. En temps d'en Mateu Gomila deixaren de sortir a les processons de Setmana Santa les confraries de l'Esperança i del Sant Crist. El grup de clavaris, durant els anys que estigué a Capdepera n'Antoni Riutort, ja intentàrem reorganitzar la confraria. Amb motiu de la darrera visita episcopal de Teodor Ūbeda ja tenguérem una reunió amb el bisbe i li plantejàrem les nostres intencions d'organitzar de bell nou la confraria de l'Esperança però la veritat és que el bisbe no ens encoratjà gens, argumentant que tenien molt de folklore i que la idea no l'entusiasmava. Enguany, un grup d'homes i dones demanàrem per començar a fer vestits i preparar la confraria. El rector, en Joan Servera, ens va dir que si era silenciosa i es guardava respecte no tenia cap inconvenient en què sortíssim. Consider que les processons varen esser un èxit de públic, plenament respectuoses i duites a terme en gran silenci.

Unes persones me demanaren si hi havia cap inconvenient per sortir vestits de carapunats a les processons de Setmana Santa. A l'assemblea parroquial es va treure aquest tema i acordàrem que no era un tema de discussió sinó de llibertat de cadascú.

Davant aquesta iniciativa vaig demanar si tenia sentit o no tapar-se la cara, ja que antigament es feia per complir una penitència pública i avui aquest sentit s'ha perdut. Va parèixer que el fet de sortir volia tenir el sentit de recollir la tradició i animar les processons.

Jo crec que dins tot el poble hi ha uns sentiments que s'han de tenir en compte. El que es va demanar als confreres va esser una serietat i que es distingís entre el carnaval i l'expressió d'un sentiment religiós, i crec que s'ha aconseguit. En totes aquestes coses s'ha de tenir un respecte, sempre que es facin seriosament i amb dignitat.

A Manacor, el mes passat, hi va haver una trobada de confraries de tot Mallorca. S'hi reuniren representants d'unes cent cinquanta confraries. Aquest fet ens va animar a relançar la confraria de L'Esperança. No poguérem trobar en tot Capdepera un vestit de carapunat i no quedà més remei que anar a Manacor a cercar-ne un. A partir d'aquí començàrem a tallar patrons. Anàrem a La Filadora, a Ciutat, a cercar un cucurull per mostra; com que no el volguérem de cartró ens decidírem per fer-los de reixeta mosquitera perquè no s'acopen i es desmotllen. En total preparàrem quaranta vestits complets. Ja n'hi ha de nous que s'han apuntat per a l'any que ve. Surt a unes dotze mil pessetes per vestit. Els carapunats constitueixen una tradició que, com succeeix a tants de pobles, ens feia il·lusió de restituir i poder sortir a les processons. L'any que ve volem treure un pas, ja que enguany tot ha estat molt precipitat i no hi ha hagut temps.

ELIONOR ROIG MOLL

Estic molt contenta perquè va anar tot molt bé i les processons i demés actes varen transcórrer amb gran serietat. Concretament les processons, no havien estat mai tan animades i sabem que molta gent es va sentir animada i ja es prepara per integrar-se a la nostra confraria del Sant Crist dels Pescadors, de cara a l'any que ve.

No tenguérem cap problema de cara a l'organització per bé que hi havia algun sector de gent que hi estava una mica en contra. Encara que algú vulgui acusar aquestes manifestacions de teatrals, jo crec que d'això sempre en queda alguna llavor i ajuda la gent a acostar-se a l'església. Els catòlics no hauríem de tenir por de manifestar-nos públicament, sobretot enfront d'altres religions que ho fan i, d'alguna manera, ens estan arreconant.

La nostra confraria ja té uns estatuts a punt de legalitzar; provisionalment, el president és en "Tino" i tothom està convidat a integrar-s'hi.

MARIA SUREDA FLAQUER

L'any passat ja intentàrem organitzar la confraria però, per diversos motius, no ho aconseguírem. El grup "Aires Gabellins" anà a demanar permís a Joan Servera, el rector, per organitzar els carapunats i va contestar que mentre amb ordre i dins un ambient de Setmana Santa, que es podia fer. Un temps tots els carapunats eren homes i es repartien confits. Enguany hem romput amb aquests costums ja que també s'han vestit algunes dones i no hem trobar adequat repartir confits.

Les processons sortiren així com volíem. Els carapunats anaren davant per imposar un ordre i una mica de control de la processó. Tots els qui hi hem participat estam molt contents.

CATALINA NADAL SUÑER

Des del respecte que em mereix la manera que cada qual té de manifestar la seva religiositat, pens que totes les celebracions de Setmana Santa me varen parèixer un retrocés, un tornar enrera i no sé si els capellans s'hi haurien de deixar involucrar. S'ha de reconèixer que, possiblement, hi ha hagut més gent que mai, però altres vegades, temps enrera, també hi estaven plenes les esglésies, i això no era sinònim d'una fe profunda. Per altra part, he de dir que a mi les processons m'agraden des d'un punt de vista estètic o folklòric però, difícilment, les puc assimilar com quelcom que tenguí res a veure amb la religió.

MARIA DEL CARME FUSTER ALZINA

Crec que actualment el camí de Jesús passa per llocs més quotidians i de compromís. No sé quin sentit tenen les processons i molt manco els carapunats en els temps que corren, però, ja se sap, la fe i les seves manifestacions són difícilment jutjables i no he d'esser jo qui ho faci. Crec que els responsables de les confraries de Capdepera i Cala Rajada, com a continuació de la seva tasca, haurien d'anar assumint compromisos de feina dins les parròquies respectives, al llarg i ample del curs, ja que la seva activitat no pot quedar circumscrita a una compareixença amb motiu de les processons de Setmana Santa.

CONVERSES

MARGALIDA MOLL JAUME

Madó Margalida és una dona de bon caràcter, amb uns principis morals fermament assumits i practicats. Madó Margalida de can Domínguez és, també, una dona vitenca que sempre feineja: fa llatra, cuida de les gallines, les feines domèstiques. Els vespres no li agrada veure la televisió perquè tot d'una s'adorm i es posa nerviosa; per trobar-se bé necessita estar activa.

—Quin any nasquéreu Madó Margalida?

—Vaig néixer l'any 1914, al carrer Nord.

—A on anàreu a escola?

—De petitona anava a cas mestre Forner, sa meua primera mestra va ser donya Isabel Oleo. Aquesta dona estava baldada i no es podia moure, era molt bona dona. Quan tenia vuit

anys se va morir i llavors me passaren a sa plaça d'es Sitjar amb donya Maciana. Sa mestra vivia on és ara s'ambulatori. Quan tenia deu anys sa mestra va demanar a ma mare si podia anar-hi es vespres a romandre per fer-li companyia; em donà permís i durant una temporada vaig sopar i dormir a ca seva. Record que un vespre me va preguntar si sabia fer sopes i com que li vaig contestar que sí, cada vespre, quan ella anava a escoltar es sermó, jo li feia ses sopes a un fogó: et de carbó.

—En què consistien ses classes de donya Maciana?

--Cada nina pertanyia a un grau; n'hi havia tres: es Preparatori, s'Elemental i es Mig. Es matí donàvem sa lliçó, després escrivíem i fèiem comptes a unes plaguetes. Es capvespre fèiem labors: randa, cosir, fer punt, brodar, etc. No fèiem doctrina.

—I quan sortíreu d'escola que féreu?

—Devers es dotze anys me llevaren d'escola perquè mon pare trobava que no importava que ses dones sabessin tanta de lletra com els homes. Ara ses coses han canviat i ses dones en necessiten sebre tanta com els homes. Llavors me posaren a pentinar graneretes; qualche vegada me duïen a entrecavar moneiatos i a s'era a batre.

—Recordau la consigna: "Mateu Garau enfermo"?

—Sí, era quan va venir sa Segona República. Mon pare, en Colau Tallaia, era un dels republicans més antics del poble; els republicans d'aquí havien acordat amb els de Ciutat que si entrava sa República ens enviarien aquesta consigna escrita a una postaleta. Quan mon pare rebé la

nova me donà sa postal perquè la passàs a l'amo en Mateu Garau "Forn" que s'encarregà de formar sa gestora que s'havia de fer responsable de la Sala. L'endemà l'amo en Mateu Garau "Forn", en Miquel Julià "Pruna", en Tomeu Prats, en Colau Flaquer "Coix" i en Mateu Garau "Parreta" anaren a l'Ajuntament a agafar es poder, era dia catorze d'abril. Dia quinze sa banda de música es passejà pel poble per treure la gent al carrer i fer festa. Aquell dia hi havia dol perquè s'havia produït un parricidi i tot es poble estava consternat.

—*Aquests dies, precisament, se compleixen els seixanta anys d'aquests fets. Per on anaven les vostres simpaties polítiques?*

—En aquells moments tots els esquerrans del poble eren republicans. Després vengueren ses divisions. Mon pare sempre va ser republicà i mos hi va fer a nosaltres. Es "Centro" era a sa casa de can Tesà on mos hi reuníem els diumenges. Me pareix que madò Maria Ferrer "Fornera" era sa secretària perquè a finals de mes hi havia junta i ella llegia ses actes.

—*Aquell 1931 va ser un any de moltes novetats!*

—Sí; un altre succés es que dia nou de juny va embarrancar "El Golea" dins es Llamp. Era un dia de molta de boira i just just hi veien. Va embarrancar de vetlada. Era un vaixell molt garrit.

—*Sa vostra manera de pensar no està gaire influïda per les ideologies polítiques.*

—Jo estava amb els republicans perquè tots eren d'esquerreres, mos coneixíem i fèiem un cos. Ses meves idees són més morals que polítiques, són ses idees que me va ensenyar mon pare. No m'agraden ses punyeteries dels polítics. Dins la lleialtat tots serem amics.

—*I ses idees morals, quines són?*

—Ses idees morals les he heretades del padrí Gori. Si una cosa no m'agrada per jo, tampoc la vull pels altres. També crec que tots es camins duen a Déu, uns són una mica torts i uns altres són més drets.

—*Això són unes idees molt cristianes.*

—Mon pare ens va ensenyar així. Ell no anava a l'església i nosaltres mos

acostumarem a no anar-hi. Mon pare no estava contra ningú; cadascú té llibertat sempre que faci les coses bé.

—*Conta-me qualche cosa del vostre padrí Gori Jaume.*

—Els meus padrins eren de Llucmajor, cosins del que fou diputat socialista per les Illes Balears durant la Segona República: n'Alexandre Jaume. Varen viure a Artà bastants d'anys. Es diumenges i qualche dia fener venia a Capdepera i organitzava reunions a ca mon pare, en Colau Talaia, on donava a conèixer els principis espiritualistes; a vegades reunia unes quaranta persones. Després va venir a Capdepera on va morir l'any 1913. Estava subscrit a una revista espiritista que rebia mensualment i que es deia: "La Luz del Porvenir".

No he conegut es padrí Gori però mon pare me deia que fou un gran home.

La rapidesa amb què evoluciona la societat actual fa quasibé impossible mantenir uns principis filosòfics, polítics o religiosos més enllà de les barres generacionals. Madò Margalida creu en les ensenyances heretades del seu pare i observa com, mica en mica, aquest món nostre ho està capgirant tot. Cadascú defensa les seves idees i, per això, cal que per molts d'anys, bufin els vents favorables de la llibertat.

LLOCS DE VENDA:

- Els dos estanys de Capdepera
- Llibreria L'Orient
- Llibreria Cala Rajada
- Casa del Mar
- Es Sitjar

gavadals de tendresa

CATORZE

En arribar a casa et posares a treballar. Després de molts de dies de divorci amb la màquina d'escriure, de sobte sentires la necessitat de posar paraules a l'experiència visuda aquella nit. Una nit boja de gelosia i recels.

Goti i tu us havíeu assegut al cap de la barra. La discoteca, després de la vostra arribada, després de l'aldarull de tota la colla per acomodar-vos, del tràfec dels cambrers per servir-vos les begudes, de les salutacions, de l'exhibició d'alguns sobre la pista, tornava a la calma, al cansament propi de l'avançada hora de la nit. La música pareixia arrossegar un fastigós cansament. Ensopia. La fosca engolia la gent asseguda a les taules. El llum giratori dibuixava sospirs sobre el parquet de la pista. El barman feia dringar la coctelera amb ritme aflamencat, mentre una alemanya de pit ubèrrim li feia un somriure generós. Una colla de cambrers desenfeinats discutien sobre el Barça i un ros, molt ros, dormia la gatera amb el cap entre els braços, sobre la barra. Un home amb gorra de capità de iot, amorosit, li passava la mà pel cabell ros de tota ressor i el convidava a anar amb ell, ningú sabia on. El ros-molt-ros alçà el cap, donà una mirada tèrbola al capità i tornà al sopor del son.

-Ha vist quin ros més ros? -et preguntà el capità. Tu no contestares. Li somrigueres.

-Deixa'l, que dormi la gatera -amonestà el barman.

-Té els cabells talment fils d'or.

-Sí, però deixa'l.

El barman ressà el contingut de la coctelera dins una copa i va donar-la a l'alemanya.

-Danke sehr!

Goti va arrambar-se a tu i descançà el cap a la teva espatlla. Goti aquella nit, després de la festa al jardí de Maties, havia estat amable i complaent. Però, malgrat la seva deferència i respecte als teus desitjos, li guaitava una presència agressiva al fons de la mirada. El teu comentari envers la comtessa l'omplí de recels i gelosies. Recels i gelosies que s'esforçava en dissimular, en soterrar als fons del seu ésser. Ella sabia que cap deure et lligava a ella, que no tenia cap poder ni facultat sobre tu. Però no podia evitar estar dolguda. S'havia fet il·lusions. No creia, emperò, en la possibilitat de tenir-te en exclusiva, encara que li hauria agradat força. Però no, calia ser realista, ella seria sempre per tu un port ocasional on desfogar un moment de calentura. Estava disposta a compartir-te amb Teodor. Ella no s'ho acabava de creure tanmateix que entre tu i Teo no hi hagués un idili concret, una relació soterrada i inconfesable. Fins i tot amb Virma, però mai per mai se li havia ocorregut haver de compartir-te amb la comtessa. La vella bruixa! T'observà mentre ballaves amb l'alemanya dins l'hivernacle de Maties i restà estupefacta davant l'aparent complaença teva amb els afalacs i les coqueteries de la comtessa. Quedà torbada, decebuda...

Arrambada a tu, agombolada al teu redós, gaudia de sentir el teu calor junt al seu calor, de tenir-te, de parlar-te...

-Carles...

-Sí.

-Vols venir amb mi?

-On?

-A perdre'ns dins la nit. - i la seva mà, talment un sospir amb ales, et teixia calentures a la nuca.

El capità seguia amb la seva curolla:

-Els fils d'or tenen un ros metal·litzat, fred... això és un ros més ros. Càlid. Un ros calent. Un ros...

El ros-molt-ros alçà els ulls i es mirà l'home amb gorra de capità.

-"Amigo"

-Ui, m'ha dit "amigo"! Vine, anem amb mi, tenc un iot solitari varat dins una botella de whisky...

-I ens beurem el mar?

-Sí... i l'amor de les tres taronges...

-...i el ca que no lladra?...

-...i el gegant que mai dorm...

-...i la pedra rodona?...

-...i el bron de la cadenera...

I es recolzaren l'un en l'altra. Els dos en tenien necessitat d'un suport on retrobar l'equilibri perdut. Se miraren sense veure's, es van somriure sense saber a qui somreien i s'abraçaren amb més ànim d'afiançar el recolzament que no de demostrar-se afecte.

-Anem...

-Anem... salparem cap a un horitzó de whisky...

I els dos sortiren de la discoteca, perdent i retrobant l'equilibri dins l'inseguretat de cada passa.

El barman i l'alemanya es parlaren de petites, mirant-se embadalits, imantats per un irrefrenable desig d'agradar-se.

Goti seguia amb la curolla de dur-te al llit amb ella. Però tu...Tu què, Carles? De sobte quedares cornuat. Havies descobert Teodor parlant amb un acompanyant desconegut i en el més profund del teu ésser, dedins, molt dedins, sentires la rapinyada d'un recel. Una sacsada, unes basques profundes que t'ompliren d'inquietetuds. Et semblà mentida que poguessis sentir aquella punyida de gelosia. Però gelosia de què?

I el pensament, eh, Carles? com un estel de paper de seda, volia corda i corda, per fer-se amunt i amunt, per cadellar incerteses i teixir-les amb ambigüitats, i més corda i més amunt per allunyar-se, per escapar-se d'aquell no-però-sí i d'aquell sí-però-no, que no ho sabia ben bé el pensament si ho volia o no ho volia, perquè al pensament hi arribaven sotragades de totes les parts del cos, enrampades de corrents alternes: positiu, negatiu, negatiu, positiu, més corda per pujar més i més, per desentebolir aquell puc i no puc, aquell vull i no vull...

Els dos en parlaren obertament amb simpatia i s'ajudaren del gest per fer més expressiu el llenguatge. El braç, la mà, el cap, el cos, tot semblava dialogar, i pensares que, amb atrevida, pesada i gairebé grollera afectuositat. I et va parèixer, no ho sabies, pentura vares encegar-te, pentura solament t'ho va parèixer que els esguards eren més atrevits, els somriures un poc més insinuats i que l'estreta de mà era exageradament

demorativa.

Figuracions teves, Carles? Potser, potser, potser...

...i l'estel seguia demanant corda per pujar dalt dels núvols, amunt, amunt...

Teodor et presentà l'amic.

-Carles, et present Ferran de s'Horteta.

Ferran era un home alt i revengut, de mirada fixa i decidida, massa fixa i massa decidida a vegades, d'ulls grossos de color indefinit, agradables mirar-los quan et miren, però indescriptibles quan no els veus, boca sensual, llavis ben dibuixats, molsuts, mandíbula forta, triangular, cabell curt, exageradament curt, somrient a tothora, el cos dotat d'equilibri entre una certa uniformitat afectada i una exuberant virilitat, directe, intuïtiu, simpàtic, passional, de parla esmolada, irònic a vegades, apassionat sempre, enamoratís, extrovertit i natural com un al·lot de poble que es despulla per banyar-se a un gorc.

-Ferran i jo ens coneguérem al Marroc.

...i l'estel vol pujar més amunt, més amunt que en Ferran, més amunt que el Marroc, més amunt...

-Ens coneguérem una nit a la discoteca "Le Domê", a Agadir...

Ferran et contà que allí, a Agadir, s'hi van trobar, fent turisme, uns quants homes d'aquí, del poble. "Le Domê" és una discoteca per a europeus on hi tenen prohibida l'entrada els nadius. I Teodor, moreno de natura, maquillat de sol saharià, cabell negre i rissat, ulls fondos i negres, de mirada trista i innocent, un poc perversa, esvelt, de formes airoses, àgil, estranyament viril i un poc insolet, tots cregueren que era un marroquí que s'havia colat. Maties, atrevit i fora vergonya, li féu bromes obscenes en un francès mal pronunciat i, a més, trinxotejant les paraules. Teodor, somrient, se'ls mirà fit a fit, un per un i s'allunyà d'ells amb una ampla i sorollosa rialla. Els deixà astorats. Fins passats uns dies no descobriren que també era espanyol.

-Jo no sóc d'aquí, soc del poble veí, però fa uns anys que visc al Port i, a més, durant vint anys he treballat aquí. Em supòs que vostè em coneix, com ens coneixem tots a un poble petit. Jo a vostè si que l'he vist moltes vegades i, a més, he llegit escrits seus...

Ferran et parlava i parlava i parlava. I tu no escoltaves, fingies escoltar solament. Tu miraves i miraves, el miraves, perquè la seva mirada decidida, directa, es fixava excessivament en la teva, com si volgués penetrar fins al fons del teu ésser. Les seves paraules senzilles, raonades, adequades a la circumstància et llenegaven lleugeres, passaven vora tu i els perdien... L'esguard es quedava clavat, punyent, colpidorament penetrat a l'ànim.

L'esguard emprava un llenguatge més viu, més directe, més d'arma llancívola, com un dard i al mateix temps com un reclam seductor, atractiu, d'interior vellutat, de promesa encisadora, d'enzelament refinat...

Goti seguia aferrada a tu, en silenci. Amb la presència de Ferran, ella havia copsat un enrarament en el comportament teu, una certa tibantor al braç que et tenia agafat, una rigidesa al rostre. Havia notat que el comportament de Ferran envers Teodor estava marcat per una excessiva familiaritat i entrellucava que et senties cohibit, molest i, fins i tot... (no volia pensar-ho) gelós.

-Si, segur, està gelós.

I, des de l'egoisme del seu enamorament, s'alegrà de que sentissis gelosia, així en tastaries l'agura d'aquest patiment, que ella coneixia bé des que et va trobar.

Ferran seguia, te seguia parlant...

-Estic content de que per fi ens hagin presentat. Vull dir que tenia ganes, fa estona, de parlar amb vostè. No sé ben bé per què. No li ha passat mai a vostè de veure una persona i sentir per ella una mena de predilecció, com una fretura de preferir-la a les altres? A mi sí que m'ha passat. Quasi sempre el veig passejar entotsolat, com absent, com si anàs perdut per entremig d'un munt de pensaments... i llavors, no sé com dir-l'hi, sent la necessitat de saludar-lo... no sé... jo... tenc l'impressió de que vostè necessita esplaïar-se oberta i sincerament amb qualqu, parlar, deixar lliures paraules i pensament per què volin, com estels que han romput el fil... o no? Jo pens que vostè va escàs d'amistats. Es una intuïció. Però, a que és veritat? En té necessitat d'amics. I jo també. I tenc el pressentiment de que vostè i jo havíem d'encaixar sense cap malabarisme. Hi ha qui diu que és difícil una relació sincera i desinteressada. Jo crec que no és tan mal de fer practicar la generositat i l'esplendidesa. A més, crec que és saludable la pràctica de despollar-se de tots els egoismes. Despollar-se sempre és agradable, sembla que un es troba més a si mateix. No ho pensa així vostè?

-No sé que dir-li, Ferran. Jo, quan em mir nuu davant el mirall, tenc l'impressió de que veig l'home de Neardenthal.

-M'encisa el primitivisme. L'evolució du l'home a la destrucció i per mi l'home és l'esser més bell de la terra.

Ferran se va asseure al teu costat, us convidà a beure i seguíeu parlant. Ferran era destre en empaltar conversa. Bon conservador i bon escoltador també. Semblava posseir la mida justa perquè tota conversa fos un diàleg i no un monòleg. A més, tenia la sinceritat de confessar-se ignorant en els temes que realment no entenia i el do de plaure a la gent. Aviat et parlà de tu, amb la mateixa familiaritat que si us haguéssiu conegut tota la vida i et tractava "d'amic meu". A poc a poc anares perdent l'envarament del cos i la rigidesa del rostre.

Minvà l'angoixa sobtada de la gelosia. I de cop:

-He d'anar-me'n. Teodor vendrà amb mi. He de fer una visita i no vull anar-hi sol. Jo l'acompanyaré a ca teva més tard.

I et deixaren sol. Tenies a Goti, però una bavorada intensa, calenta i humida va inundar-te el cos. I aquella sobtada exsudació es tornà calfred que t'enrampà l'ànima.

Un terbolí de vent va rompre la cua de paper multicolor i l'estel va caure en picat, cap a terra...

I de sobte et colpí la necessitat, una voraç necessitat de tornar a casa, de refugiar-te a casa, de tancar-te a casa com en un inviolable claustre matern. Tot s'esbucava, el cel, la terra, l'amistat, l'amor, la sinceritat, l'esperança, la fidelitat... el món sencer era un munt de dubtes... El món sencer era en Teodor...

Els Pastorells

Una mostra de l'antic teatre religiós infantil

Algunes de les antigues manifestacions de cultura popular són recentment "recuperades". En aquestes festes de Pasqua els carapunats de la confraria de la Mare de Déu de l'Esperança han sortit al carrer participant a les processons de Setmana Santa; per a Nadal es representava l'obra de teatre popular *El Rei Herodes*.

Les manifestacions tradicionals sempre han tengut llarga vida perquè el poble se n'ha preocupat de conservar-les. A vegades, una tradició s'ha conservada després de transformar el seu sentit originari, o d'adaptar-se als nous corrents culturals, o recollida per una manifestació popular amb més força i arrelament social; aquest és el cas d'una antiga i ingènua obreta de teatre nadalenc que la Nit de Nadal acompanyava el cant de la Sibilla i que avui conservam integrada dins *El rei Herodes*; em referesc a *Els Pastorells*.

Els Pastorells era una obra d'una absoluta senzillesa. Constava de dos quadres; en el primer es produïa la trobada dels pastors i l'aparició de l'àngel que anunciava el naixement de Jesús; en el segon hi havia l'adoració amb l'ofrena dels regals.

Aquesta obra, com *El Rei Herodes* o, més antigament, *Adoració dels Reis Mags*, tenia una finalitat didàctica i moralitzadora.

Les dades més antigues sobre la representació d'*Els Pastorells* daten del segle XVIII i es localitzen a Catalunya relacionant-se amb la vida escolar; és un drama nadalenc destinat a un públic infantil; des de llavors té una gran acceptació.¹

L'any 1873 localitzam l'obra a Manacor amb el títol de *Les pastoretas*. El manuscrit és de Joan Bartomeu Bosch i Sureda, un escriptor manacorí polifacètic (1823-1898) que es dedicà uns anys a l'activitat docent com a professor de geografia i història universal del "Colegio de Segunda Enseñanza de Manacor".² L'obra segueix les característiques abans esmentades: un patró que ve imposat per la tradició, una absoluta senzillesa i una relació amb la vida escolar.

La cultura religiosa mallorquina ha estat, històricament, bastant rica en obres de teatre sacre; algunes d'aquestes representacions encara segueixen vives dins la memòria del poble. L'any 1887 en Gabriel Llabrés descobrí a l'arxiu parroquial de Búger un manuscrit contenint quaranta-quatre cansuetes de teatre sacre en la nostra llengua. En el manuscrit hi són representats la majoria dels gèneres i cicles del teatre religiós.

A la segona meitat de segle XIX, tenia plena vigència a Mallorca la utilització, per part de l'Església, d'obres de teatre sacre com a recurs didàctic per adoctrinar i moralitzar al poble. La gran majoria de la gent era analfabeta i l'única manera de acostar-s'hi era emprant la nostra llengua catalana. En aquest sentit l'obra literària produïda per l'Església, en els seus intents per acostar-se a la cultura popular, ha estat un dels redutes que han frenat el deteriorament, en els darrers segles, de la nostra llengua.

A finals del segle XIX, plomes tan autoritzades com la de Josep Maria Quadrado signaren pastorells. Malgrat tot, aquest autor no tingué èxit en la seva obra; està escrita en castellà, una llengua que el poble desconeixia.

En Sebastià Ferrer "Maleter" afirmava, molt encertadament segons el meu parer, que les representacions del Rei Herodes es feren "a partir dels recitals de poesies i adoracions de reis i pastors que es venien fent per les festes de Nadal"³. Pel Nadal de l'any 1894, el darrer que passà a Capdepera, el vicari Artigues féu "arreglar" dins l'església un pessebre que costà vint pessetes.⁴ En aquells moments el Col·legi ja estava obert i s'hi havia establert el primer lligorí, Antoni Bauçà, amic personal de Gabriel Artigues i ambdós mestres d'instrucció primària; per tant, aleshores ja estaria format el primer grup d'alumnes. N'Artigues, obsessionat en acostar la gent a l'església, no escatimava despeses; un pressupost de vint pessetes per arreglar un pessebre representava un cost molt alt, doncs, en aquell temps, el jornal d'un home era de dues pessetes i mitja. Per altra part, a Mallorca no hi ha la tradició de fer pessebres sinó betlems, per tant, quasi segur que el pessebre seria qualque cosa relacionada amb el naixement de Déu, emperò, distinta d'un betlem, per això fou necessari arreglar una capella o una part de l'altar per bastir o construir el pessebre i escenificar o representar *Els Pastorells*, *Ses Albrícies* o qualsevol altre drama nadalenc.

En el text d'*El Rei Herodes*, "Els Pastorells" ocupen quasi tot el segon acte; comença quan els pastorets van a adorar, cantant i tocant tamborets i flabials; acaba, després d'entregar els presents, amb l'exclamació d'un jubilós pastoret: "Visca, Visca el Messies!" que contesten els altres pastorets amb un "Visca!"⁵ Aquest acabatall dels nostres *Pastorells* és idèntic al de les *Pastoretas* de Joan Bartomeu Bosch. Quan compongueren el

nostre *Rei Herodes* oblidaren tot el primer quadre de l'esmentada obreta on s'escenificava la trobada dels pastors i l'aparició de l'àngel.

Si bé en l'escenificació que es fa a la plaça des Sitjar hi ha pastors de totes les edats, en el text d'*El Rei Herodes* tots els pastorets són nins, cosa que concorda amb l'origen escolar de l'obra i amb l'afirmació d'en Sebastià Ferrer "Maleter", el qual assegura que abans de l'any 1904 ja es feien, a la Nit de Nadal, adoracions de pastorets. L'escenificació de l'obra també es interessant: en el centre de l'escenari hi ha el palau del rei Herodes; a un costat la cova i el despatx del metge; a l'altre costat hi ha una porta que representa la posada; davant del palau i de la cova hi ha unes escales que donen al carrer. L'escenari, per tant, és múltiple, amb afegits, fet que concorda amb un text en què al nucli central que gira entorn de n'Herodes s'hi afegiren altres textos i personatges aliens a l'obra originària.

La tècnica escenogràfica emprada, (desdoblament de l'espai en distints escenaris), és el que dona una forta impressió d'antigor al conjunt de la representació, doncs en hem de traslladar a l'època medieval per localitzar la vigència d'aquestes tècniques d'escenaris múltiples.⁶ Si no ho record malament fou en el segle XVI quan es crearen els corral de comèdies i substituïren aquesta tècnica per l'ús de decorats.

El fet que en el text i en la seva escenificació es notin tan clarament els afegits ens demostra les mancances de tot tipus amb què es trobaren els primers responsables de la representació de l'obra.

En alguns textos *Els Pastorells* van al final del drama herodià, abans de l'adoració dels Reis Mags, els quals represen-

ten les darreres escenes. En el nostre *Rei Herodes*, en canvi, l'adoració dels pastors està situada més bé al principi per la senzilla raó que l'autor no li interessava tant destacar els aspectes doctrinaris i manifestacions de fe, adoracions, com els aspectes moralitzadors i alliçonadors; per això remarcà constantment el càstig que patiria n'Herodes si desafiava les lleis divines; al final, la condemna s'acompleix irremissiblement; la lliçó no podia ser més clara: si no compliu la llei de Déu us passarà com a n'Herodes que el dimoni el s'endugué.

L'obra *Adoració dels Tres Reis Mags novament edicionada per un aficionat*⁷, també integra en el text uns pastorells; en una nota a peu de pàgina afegeix que "en lloc d'aquests pastorells se'n poden fer d'altres" paraules que confirmen la popularitat i vigència que llavors tenia aquesta obra de teatre infantil.

Notes

1. *Història de la literatura catalana*. M. de Riquer i A. Comas. Ed. Ariel, 1983. Tom 3, pàg. 502.
2. *Les Pastoretes*. Col·lecció Tià de Sa Real. Tom 33. Manacor 1987. Edició a cura de Joan Mas i Vives.
3. *Capdepera i "els Reis"*. Ajuntament de Capdepera, 1990. pàg. 17 i 73.
4. Arxiu Parroquial.
5. Correspon a les pàgines 35, 36, 37, 38 i 39 de *Capdepera i "els Reis"*.
6. *Teatro medieval*. Ana Mª Alvarez Pellitero. Col·lecció Austral, 1990. pàg. 77.
7. Anònim. Sóller. Any 1895.

Comprau i llegiu

LLIBRES

Han aparegut, al llarg de 1990, dos llibres que tenen el nostre poble per protagonista. Un és CAPDEPERA I "ELS REIS" d'en Sebastià Ferrer Pascual "Maleter". L'altre duu per títol L'OBRA DE PALMA i en són els seus autors M. Gelabert, F. Niell i d'altres. Baldament que l'estudi de l'obra de palma s'hagi documentat al veí poble d'Artà, el seu contingut no ens és gens llunyà.

Hom comprova que d'un temps ençà, quan just ha passat una generació del boom turístic dels anys seixanta, la gent -així en general- sospesa el que la societat moderna ens aporta i ho compara amb el que ha anat deixant pel camí. Una forma espontània de fer balanç. Parlant aquí i allà, amb un i altre, hom s'adona de l'interès pel coneixement del passat més immediat i de la preocupació pel futur de les tradicions i costums quotidians.

Ultra això, tenc la impressió, personalíssima, que les persones que a les dècades set i vuit protagonitzaren, si més no hi quedaren embolicades, el canvi vers la modernització de la nostra societat, no foren conscients de les conseqüències de tot ordre de la seva acció -o omissió- tendria en la configuració de la nova societat. Passada una generació sembla que hagin recobrat la consciència i facin balanç.

Aquests dos llibres formen part d'aquest moviment de recuperació del passat. Un tracta de la història lúdica, l'altre de l'artesanaria de la palma i els seus productes en vies d'extinció, devorats per l'era del plàstic. Ambdós són mostres de la història de la vida quotidiana a Capdepera.

Un dubte. Fitxar per escrit la història dels Reis, ¿permet continuar considerant el fet d'espontani? ¿O esdevé artificiosa representació? ¿Es cultura popular viva o, mes bé, es tracta de fossilitzar davant el perill de perdre-la?

Les noves relacions socials sorgides del turisme són massa novelles com perquè hagin pogut aflorar noves expressions populars. De moment necessitem que les antigues per reafirmar la nostra personalitat com a poble.

No he d'acabar aquest comentari sinó donant l'enhorabona a Sebastià Ferrer "Maleter" i encara que m'imagín que la seva tasca haurà estat complicada, encoratjar-lo a seguir investigant a fi que successives edicions incorporin el títol "corregida i augmentada".

SEBASTIÀ FERRER PASCUAL Capdepera i "els Reis". Una crònica de la vida quotidiana. 1ª edició. Edició de l'Ajuntament de Capdepera.

GELABERT, M.; NIELL, F.; RAMIS, A.; SUREDA, J.; SUREDA, P. L'obra de palma. Cistelles, graneres i cordats. Edició "Sa Nostra", C. de C. i I. del G.B. 1990.

AQUEST NÚMERO L'HEM FET:

Joan Nebot
Mari-Germa Melis
Joana Colom
Maria Vives
Pep Terrassa
Llucià Sirer
Mª Antònia Nadal
Jaume Fuster
Ani Muñoz
Antoni Amorós
Gabriel Torres
Antònia Vila
Mª Rosa Galmés
Magdalena Tous

BOLLETÍ DE L'OBRA
CULTURAL BALEAR

Capdepera - Cala Rajada

MARÇ-ABRIL 1991

Via Joan Carles I, s/n
Capdepera

Dipòsit Legal: 197/80

Imprimeix:
APOSTOL Y CIVILIZADOR, Petra

Els articles publicats en aquesta
revista expressen únicament
l'opinió dels seus autors

LA TRIPAL

Dissabte dia 23 de febrer es va fer es dinar que fan cada any es truquers després d'es torneig, juntament amb es colomers. Es colomers tenien s'amollada prest i confiaven que devers les dotze estarien llests, però eren les tres d'es capvespre i encara esperaven coloms que arribassin. Així que es colomista que va menjar més es va haver de conformar amb una bossa de pipes.

M'han contat que en el Japó hi ha una guarda de colombòfils que fan molts de dinars. Vénen a esser una Tripal a la japonesa, i contenen que estan molt ben organitzats. A los vist no tenen cap problema s'hora d'entrar es coloms. Ells, es dia de s'amollada, fan una vega completa: es dematí berenen tots plegats i a migdia un bon dinar a voler. PaREIX esser que a cada colomer hi tenen instal·lat un aparell que, en entrar cada colom, fa una fotografia on queda gravada s'hora, es minut i es segonbada, com també sa referència de s'anella que duu cada colom. Mentrestant, es colomistes dinen ben dinats tots plegats a una espècie de So Na Moiana, prenen cafè ben tranquils i lo de s'escurada no mos ho han contat però... escodrinarem. Tenen orgues de tenir cambres i escuradors! Es capvespre, després d'haver fet sa seva tertúlia i ses seves apostes (ells en tot fan apostes), cada un pren cap an es seu colomer, recullen ses "fitxes-retrat" i es vespre, en es sopar (allà també sopen) s'enteguen amb sa seva carpeta i posen ses "fitxes-retrat" dins s'ordinador, surt sa classificació exacte de s'amollada i sa classificació general, i fins i tot surt es retrat d'es colombòfil guanyador de sa jornada, es retrat d'es primer de sa general i es retrat d'es qui ha perdut sions... i a sopar tranquils s'ha dit! No els falla res no an es japonesos...

Tot això ho sabem perquè s'altre dia horabaixa es deixaren caure per Ca'n Patilla dos japonesos, però no era per vendre aparells per a s'arribada d'es coloms. No, ca! Hi eren perquè miraven de dur-se'n quatre truquers al Japó per donar classes allà. Es miraren fort en Papaíó, en Talaia, en Jeroniet, en Pedro de Son Jaumell, en Manolo Ruiz, en Vicente, n'Antonio de sa Banca March, en Manolo es fuster i en Jeroni Caragol. Pareix que se'n dugueren bones impressions. En Xisco i en Damià, en veure aquells bergants, badaven uns bons ulls i un bon orellam, i més quan sentien que no hi hauria cap problema econòmic. Se deixaren dir que si ells, amb s'ajuda d'aquests truquers, aconseguien l'any 1995 fer campions de sa Confederació d'es Pacífic, tenien previst construir una espècie de Vila Olímpica nova, a Osaka, i li posarien per nom "Osaka Ca'n Patilla Truc". Aquí si que an es Xisco i en Damià se'ls posaren es pèls de punta. Quedaren que tornarien venir després de Pasqua, però que de s'oferta en podien mig confiar. No sabem si han tornat ni com ha anat la cosa, però vos n'informarem tan aviat com sabrem coses.

En es dinar de dia 23 la cosa va esser molt més delicada de lo que sa gent es pensava. Aquell dia es va renovar es contracte an es tres cuiners.

Vos podem dir que hi va haver molt d'estira i amolla, però sa sang freda d'en Damià i en Jeroni Jeroniet va fer que es cuiners anassin an es terreny que es volia. Ells, es cuiners, de totd'una havien ficat es cap davall s'ala i no hi havia qui els fes amollar. En Llabata i en Pereandreu foren molt mals de tondre, en Morey, en canvi, era una mica més comprensiu. Resulta que en Joan Llabata i en Jaume Pereandreu canten en es Cor, i en Juanito Morey té una filla que també hi canta, i es de sa Coral S'Alzinar se'ls volien fer seus. Varen rebre moltes pressions per part de na Maria d'en Tòfol, na Juanita, na Marisa, na Bàrbara, na Tonyi, bé, de totes, amb es suport de n'Elionor, sa directora. Però, aquest pic encara no se'n sortiren amb la seva, perquè, és clar, aquests cuiners, molt abans de cantar amb sa Coral ja en feien de vegues.

Però, com anàvem diguent, en Jeroni i en Damià, que d'això en saben una putada, els oferiren sa possibilitat de fer cinc dinars amb sa Coral, que és lo que els picava, i a més també oferiren sa tat, si és que tenien cap compromís, de que poguessin fer dos "bolos" mes cada un. Així va esser com la cosa va quedar firmada per un any més i segons sa lletra menuda La Tripal té preferència en sa renovació. Lo bo és que ses dues parts quedaren contentes i prova d'això és que es dissabte dia 2 de març es Cor va fer un dinar a So Na Moiana de La Tripal. Mirau si ho era de necessària aquesta renovació... i l'aprofitaren totd'una!

UNA DE LA TRIPAL ANTIGA

Sabiau que mestre Pep Tacó era un membre de La Tripal Antiga? No? Ido ara vos ne contarem una que pensam que no la coneixeu.

Devers l'any 1914 es va inaugurar sa central elèctrica a Capdepera, que estava on avui és Ca'n Guiem Reus, part de sa Drogueria i ca'n Joan Fava. I penjaren bombetes de colorins, i feren una festada de veure aquella claredat amb aquells quinquets moderns que no s'apagaven amb so vent. Tot això pentura ho sabíeu. I pentura tambe sabíeu que mestre Pep Tacó va fer de pastor en els Reis dels anys 1904 i 1905, i que els 1909 i 1911 va fer de criat bo, i que va fer de Rei Herodes els 1911 i 1914. Però no sabíeu que mestre Pep Tacó era membre fundador de la Tripal Antiga i que, a vegades, se'n duia a ses vegues es Rector Femenies, mestre Francisco Mestrès i en Biel Escolà. I amb una d'aquestes, es va parlar d'un canvi molt gros que s'havia de fer a l'Església de Capdepera.

L'Església, que es va acabar devers l'any 1850, per dedins era completament blanca, referida de calç i polida amb blanc d'ou. Idò per aquí van es tirs. La Tripal té a veure amb es Rector Femenies, amb mestre Pep Tacó, amb mestre Francisco Mestrès, amb l'Església, amb sa Central Nova d'es llum de Ca'n Guiem Reus, amb el Rei Herodes i amb tota aquesta comèdia.

Segueix...

Resulta que mestre Pep Tacó estava molt lligat amb la Tripal Antiga, i aquí posau-hi maressers de Sa Mesquida i de Na Blanca, ja que ets horabaixes compareixia p'les casinet de ca'n Pere Joan Bibí d'es carrer Nou i allà encarregava es mares que es seu tall de picapedrers necessitava. Com hem dit, s'interior de l'Església era completament blanc. No pareixia tocada de mans. Però, després de seixanta-cinc anys d'encendre-hi ciris i llànties d'oli, ses voltes ja eren ben negres, i fins i tot l'altar major. El fet que l'Església estigués referida representava avantatges i desavantatges. Per una part, tot d'una s'hi veia sa brutor, però també era més bo de fer net que no a sa majoria d'esglésies que tenen en marès vist.

Reprenc es fil. A un dinar de La Tripal, en es que també hi era en Toni N'Ossus, aquest anava més brut que una xinxa, es Rector Femenies li va dir: "Toni, i per què no et rentes abans de dinar? Que no veus que fas pudor?" I en Toni, sense pensar-s'ho dues vegades, li contestà: "Senyor Rector, vostè pudor, lo que se diu pudor, no en fa, però l'església... és més negra que jo, i no la renta".

Marededeueta del Sant Roser, quina contesta li enflocà en Toni N'Ossus an es Rector. No és que en Toni anàs molt a missa, però a qualche mort un sempre hi ha d'anar...

Heu de creure que aquella contesta no va caure en terra. Aquell dinar de La Tripal va servir de reunió per parlar d'es canvi tan gros a que ja mos referíem més amunt. Se va parlar de rentar l'Església ben rentada fins que tornàs quedar blanca, això després de pintar totes ses arcades, baixos i pilastres figurant peces marcades. Ses juntes blanques que avui es poden veure no estan pintades sinó retallades damunt sa pintura que s'hi posà fins arribar an es referit vell. Lo segon era forrar l'orgue, posat de bastants anys enrera. Aquí entrà a formar part de sa comissió, mestre Francisco Mestrès. S'ho estudiaren i es resultat és es que veim encara ara. Sabem, perquè mos ho contà ell personalment, que en pegà una panxada per donar sa forma de sa base de l'orgue, però ho aconseguí.

Quan tengueren l'orgue forrat va entrar en escena un jovenot de Capdepera que havia tornat de Ciutat, de s'Escola d'Arts i Oficis, on havia après dibuix i pintura. Aquest mateix jovenot, que ets horabaixes anava a Ca N'Amadeo, devora Sant Nicolau, a aprendre fotografia, va esser s'encarregat de pintar a gust seu aquelles fustes que havia posat mestre Francisco Mestrès. I així ho va fer, en Miquel Coix, aquell jove que devers l'any 1920 ja prometia molt. Mestre Pep Tacó va fer una bona bastida per an Miquel Coix, i en Miquel vengà pinzellada aquí i pinzellada allà, fins que va convertir aquella fusta en marbre, i encara l'hi tenim.

An es Recotr Femenies no li sobrava cap duro per fer aquelles obres. La cosa començà amb un dinar a Sa Gola, perquè es membres de La Tripal s'havien oferit per anar a tallar es polls amb què fer sa bastida de l'església. Sabem que es dinar no li costà res an es Rector. Dinaren d'arròs amb marisc i després torraren dos mens de Ca'n Pilé.

S'arròs no s'ha arribat a sebre d'on el varen treure.

Però la cosa no va acabar aquí. Amb aquella mateixa eixida es va enrajolar l'Església que aleshores encara tenia trespol i es qui estaven agenollats en corrien un estufat. A més, ja vos podeu imaginar com degué quedar es trespol després de llevar aquella xupiata de ses parets. Ses parets havien quedat blanques, però es trespol... ja era més negre que es betum.

Aquella reforma es va dur a termini gràcies a sa senyora Maria Fluxà, esposa de don Montserrat Coll "Advocat". Aquest matrimoni era català i ho pagaren tot. A més, regalaren un custòdia i es canelobres grossos daurats que treien damunt l'altar major es dies de festa. Tambe compraren un piano i el tenien a sa casa de Ca'n Pentinat, es cap d'amunt d'Es Sitjar, i dona Carme de davant l'Església i madò Catalina Rosselló el feren servir per aprendre'n. En compensació, s'instituiren ses Quaranta Hores a la Imre de Déu de Montserrat.

Idò ja ho veis quines bromes gastava La Tripal Antiga! Fa molts d'anys, com podeu veure, ses vegues ja ajudaven a resoldre qualche cosa i a qui manco vos pensau també li agrada menjar bé. Un altre dia vos ne contarem més de La Tripal Antiga.

\$

Deu ser cert que a sa Plaça des Pins hi volen fer una caseta per cobrar sa recollida d'es fems i una altra per cobrar contribucions especials?

A molts de pobles aprofiten solars buids, cases que enderroquen, illetes completes, per fer places ajardinades, amb brolladors...

Per lo que fa aquí, ja veis, ses tulipes, petúnies, rosers, etc. de ses places d'es Sitjar, Mariners, Constitució, Orient i Pins... enguany duen damunt sa sequeat i no treuen cap. En canvi floreixen ses cabines telefòniques, s'oficina de sa central de telèfons de sa Plaça d'es Mariners, s'Oficina de Turisme, cadafals i demés pardaleries com ets excusats de marbre de "quita i pon". Quines parda-lades!

Així que ja ho sabeu, quan hàgiu de posar un negoci o un servei i no tenguem on fer-ho, de cap a una de ses moltes i grosses places que tenim manca gent!

I a noltros mos convé no badar... ni boca. I si hem de donar una mà a sa Telefònica, ho hem de fer, perquè està ben demostrat que no tenen ni per fer cantar un cec. Ja veis quina pujada de tarifes mos han entaferrat p'les morros. Així que si necessiten places, aceres, cantonades i fins i tot carrers per posar cabines, que les prenguin com si fossin seves. I si els hem de posar un despatx devora es d'es batle, que l'agafin també. Com que en es poble no n'hi ha de locals per llogar o com-prar...

D'aquest pas, es de La Tripal mos haurem de menjar ses ungles. Mos ho veim venir. Vegues m'heu dit? Fils d'aranya añ es budells arribarem a tenir.

ANUNCIS CLASSIFICATS X

VOL VOTAR A
UN POLITIC?
Ara té l'oportunitat.
Polítics locals i regionals totalment vacunats i amb pedigrí. Garantits per quatre anys, anàlisis gratuïts per avalar el seu bon estat. Visites de franc el proper 26 de maig.

POLÍTICS DE
TOTES LES RACES;
amb certificat de garantia.
De dretes, d'esquerres, distintes mides i tamany. Aregats. Demostració pública dia 26 de maig.

DEPRESIÓ, ANSIETAT,
PORS, INSOMNI,
ANGÚNIA, TREMOLORS,
decaïment, impotència, suors.
Vostè es presenta a les leccions!

SOM AQUEST POLITIC
que tantes vegades
has desitjat
conèixer. Vota'm.

POLITIC GRASSONET
atén a la seu
del partit.

MARXOSOS. POLITICS
NOUS. SENSUALS.
Una novetat!

LLEGIU "CAP
VERMELL"

ELS SECRETS
DELS POLITICS
de Capdepera
són impublicables.
PSSSSSSSSSSSSSTT

POLITIC PER
A ELECTORS
viciosos. Votau-me.
Votau-me. Votau-me. Aaaahhh!

TU POSES EL
VOT I NOSALTRES
et complaurem.
Vota'ns.

NOVES AMISTATS
PER A FADRINS,
casats, viudes
i separats.
Ara teniu l'ocasió.
Els polítics
realitzaran
per a vosaltres
les més loques
fantasies. Contactau, contactau.

POLITICS SOLVENTS
AMB PIS DE LUXE:
vots, molts
de vots, necessitam
vots.

POLITIC REP
A PIS PRIVAT
amb tres amigues.
Veniu i votau.

POLITIC DIPLOMAT.
Procuraré complaure't.

DIA 26 DE MAIG,
GRAN ORGIA ELECTORAL.
Lliure, democràtica.
Es el cel. Assis-
tiu.

POLITIC EN DIFICULTATS
atén electors. Horari
lliure.

SALÓ DELS MIRALLS.
POLITIC AUTOCTON,
una màquina
de fer vots.
Gaudiràs votant-lo.

POLITIC ACABAT
D'ARRIBAR,
et sorprendrà
amb les seves
noves idees.

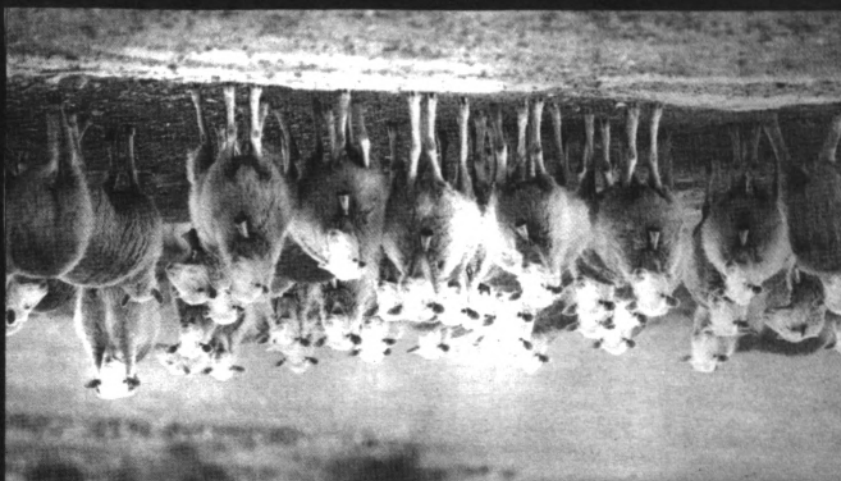
POLITICS JOVES
I SELECCIONATS
especialment
per complaure'l
a vostè.

ESCOLA D'ENGINYERIA,
DISCIPLINA, Obediència,
guarda, defensa
i atac. Les
eleccions s'acosten.
Ja ha
solucionat
a qui ha de
votar?

13 POLITICS,
ambient climatitzat.
Obert
de matinada.

AMB MOTIU DE LES PROPERES ELECCIONS MUNICIPALS I AUTONOMIQUES,
"CAP VERMELL" VOL POSAR A DISPOSICIÓ DELS PARTITS POLITICS
AMB REPRESENTACIÓ A CAPDEPERA UNA PÀGINA PERQUÈ EN FACIN
EL MILLOR ÚS. PREGAM, DONCS, ALS PARTITS QUE ENS FACIN
ARRIBAR EL MATERIAL QUE DESITGIN VEURE PUBLICAR ABANS DEL
DIA 4 DE MAIG.

a qui votarà ?

RAMADERIA
DEMOCRATICA
GABELLINA

GRUP
CAP

VERMELL

CAP